

p^6 -елементи (благородні гази)

He, Ne, Ar, Kr, Xe, Rn

Загальна характеристика

- Електронна конфігурація He $1s^2$, у інших – ns^2np^6
- Сполук He, Ne, Ar не виявлено
- He у Всесвіті – друге місце за розповсюдженням, на Землі – атмосфера (усі), природні гази і деякі мінерали (He)
- Повітря – єдине джерело промислового отримання аргону

Загальна характеристика

➤ 1000 м³ повітря містять:

9,34 м³ Ar

18,18 дм³ Ne

5,24 дм³ He

1,14 дм³ Kr

86 см³ Xe

торіаніт

фергюсоніт

➤ Значні кількості He (до 7% за об'ємом) містяться у природних газах деяких родовищ, зокрема у США і Канаді

➤ Певні мінерали (торіаніт, фергюсоніт, монацит та ін.) містять переважно He

Загальна характеристика

- 1. Вміст Ar у повітрі, а He у природних газах досить великий.
- 2. Повітря – єдине джерело промислового отримання аргону і рідкісних благородних газів – Ne, Kr, Xe. Видобування благородних газів фактично зводиться до фракційної переробки газової сировини, наприклад повітря.
- 3. Природні гази з відносно великим вмістом гелію є основним джерелом його промислового видобування.
- Ar накопичується в атмосфері, а He виходить з неї (запаси Ar вже зараз майже невичерпні)
- Джерело Ar – реакція $^{40}\text{K} + e = ^{40}\text{Ar} + \gamma$

Будова атомів та фізичні властивості

Елемент	Електронна конфігурація	$T_{\text{кип.}}$, К	Енергія збудження, кДж/моль	Колір у розряді
He	$1s^2$	4,18	—	жовтий
Ne	$2s^2 2p^6$	27,13	1601	помаранчевий
Ar	$3s^2 3p^6$	87,29	1110	червоний
Kr	$4s^2 4p^6$	120,26	955	зел.-фіол.
Xe	$5s^2 5p^6$	166,06	801	фіолетовий
Rn	$6s^2 6p^6$	208,16	656	безбарвний

Забарвлення розряду

He

Ne

Ar

Kr

Xe

Прості речовини

- Прості речовини – одноатомні гази
- Температура кипіння збільшується зі зростанням порядкового номеру
- Не має найнижчу температуру кипіння серед усіх рідин – 4,18 K
- Всі гази погано розчиняються у H_2O – немає хімічної взаємодії
- Однак утворюють **клатрати** $8\text{E} \cdot 46\text{H}_2\text{O}$ (крім He)

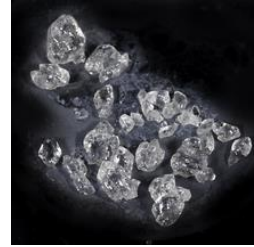
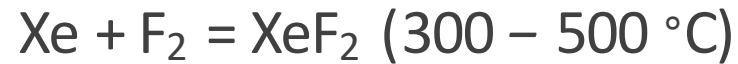
Хімія ксенону

- Хе реагує лише з F₂ з утворенням похідних +2, +4, +6, (+8). Серед них є стійкі; їх використовують у першу чергу

Ступінь окиснення	Сполука	Вигляд	Стабільність
+2	XeF ₂	Безбарвні кристали	Гідролізується
+4	XeF ₄	Безбарвні кристали	Стабільний
+6	XeF ₆	Безбарвні кристали	Стабільний
	CsXeF ₇	Безбарвні кристали	Розкладається вище 50 °С
	Cs ₂ XeF ₈	Жовті кристали	Стабільний до 400 °С
	XeOF ₄	Безбарвна рідина	Стабільний
	XeO ₃	Безбарвні кристали	Вибухонебезпечний
+8	XeO ₄	Безбарвний газ	Дуже нестійкий
	XeO ₃ F ₂	Безбарвний газ	Нестійкий
	[XeO ₆] ⁴⁻	Безбарвні кристали	

Хімія ксенону (фториди)

- Одержання фторидів ксенону

Xenon difluoride

«On Oct. 2, 1962, Argonne announced the creation of xenon tetrafluoride, the first simple compound of xenon, a noble gas widely thought to be chemically inert. The creation opened a new era for the study of chemical bonds»

- XeF₄ та XeF₆ березуть від води!

- XeF₂ стійкий у розчинах при pH ≤ 7; у лужних розчинах розкладається:

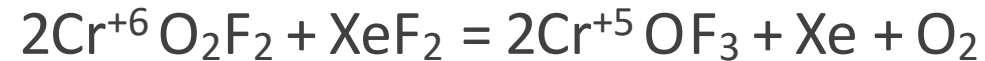
Xenon hexafluoride

Хімія ксенону (фториди)

- У розчині XeF_2 – дуже сильний окисник

- У газовій фазі XeF_2 – фторуючий агент

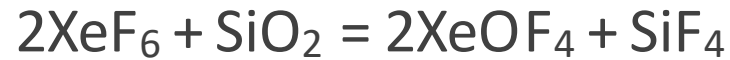
- XeF_4 найбільш стійкий серед фторидів до розкладу, але активніший за XeF_2 у реакціях

- Гідроліз XeF_4 відбувається при 20 – 40 °С

Хімія ксенону (фториди та оксиди)

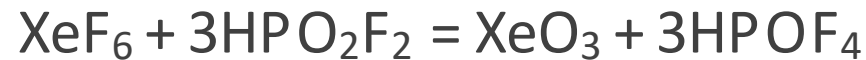
- XeF_6 – найбільш активний фторид

- Стабілізуються фториди у комплексах

- Схильний до вибуху XeO_3 одержують так:

- Стабілізація XeO_3 у водному розчині

Хімія ксенону (кисневі сполуки)

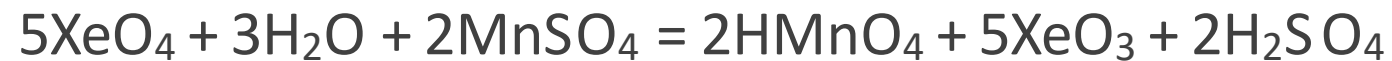
- Подальша стабілізація - диспропорціонування у лужному розчині:

- Кислота H_4HxeO_6 дуже слабка, але утворює стабільні солі ($\text{Na}_4\text{HxeO}_6 \cdot 8\text{H}_2\text{O}$)

- HxeO_4 ще менш стабільний, ніж HxeO_3 , сильний окисник

- Одержують HxeO_4 з солей кислоти H_4HxeO_6 (-100°C)

- Інші похідні Хе нестабільні: $t_{1/2}(\text{Xe}(\text{CF}_3)_2) = 15 \text{ хв.}$

Хімія криптону

- KrF_2 синтезують з елементів

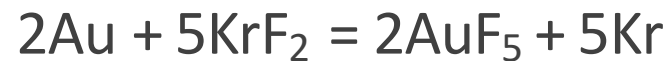
- Криптонова кислота H_2KrO_4 та її солі – відомості не достовірні

- Сполуки Kr менш стабільні, ніж у Xe :

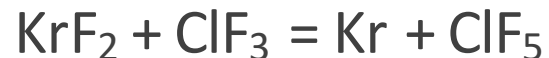

- KrF_2 – сильний фторуючий агент:

фторування металів

фторування неметалів

Використання благородних газів

- Інертне середовище для хімічно активних матеріалів
- Зварювальні роботи (Ar)

- Регулювання швидкості реакції: інертний розчинник
- Видалення інших газів з розплавлених металів
- Тепловідведення за високих температур
- Наповнення ламп розжарювання
- Досягнення низьких температур (Ne)